

КЕЙС-СТАДИ ЯК МЕТОД СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Храбан Т. Є. кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри іноземних мов,
Військовий інститут телекомунікації
та інформатизації
<https://orcid.org/0000-0001-5169-5170>

У цій статті розглядаються основні особливості методу кейс-стаді з метою підвищення якості досліджень, спрямованих на вивчення та розуміння соціально-психологічних явищ. Необхідність використання методу кейс-стаді зумовлена умовами, в яких наразі перебуває Україна, коли дослідникам важко відстежити та зрозуміти суть соціально-психологічних феноменів за допомогою традиційних лінійних моделей наукових методів.

Ключові слова: кейс-стаді; науковий метод; конкретний випадок; конкретний контекст.

Вступ. Війни чинять катастрофічний негативний вплив на психологічне здоров'я людей, чи то військовослужбовці, чи то цивільні особи. Дослідження продемонстрували, що смерть унаслідок воєн – це лише «верхівка айсберга». Психологічними наслідками воєнних конфліктів є акультураційний стрес, який емігрант може відчувати, змінюючи культурне середовище; ізольованість, тривога й депресія; провина вцілілих, коли людина відчуває себе винною за те, що залишилась живою у той час, як інші загинули; постійні труднощі в переробці пережитого досвіду травми; стрес, спричинений унаслідок неминучої розлуки із друзями та сім'єю і невизначеністю майбутнього близьких. Нарешті, наслідки війни можуть проявлятися в посттравматичних стресових розладах та трансгенераційних травмах. Лише завдяки глибшому розумінню конфліктів і величезної кількості виникаючих у зв'язку з ними загроз психічному здоров'ю можна розробити послідовні й ефективні стратегії розв'язання зазначених проблем (Kibris, Goodwin, 2024). В умовах російсько-української війни, перш ніж пропонувати потенційні комплексні рішення, необхідне здійснення додаткових науково обґрунтованих досліджень у царині суспільної та прикладної соціальної психології для оцінки масштабів впливу наслідків війни на психологічне здоров'я громадян країни. Незважаючи на те, що існує безліч підходів до соціально-психологічних досліджень, кейс-стаді, або дослідження конкретного випадку, є унікальним підходом, який гарантує, що «проблема вивчатиметься не через одну лінзу, а через багато точок зору, що дає змогу

розкрити та зрозуміти безліч аспектів явища» (Baxter, Jack, 2008). R. Yin (2014) зазначає, що кейс-стаді «цілком виправдані» за певних умов: 1) коли випадок, що вивчається, унікальний або нетиповий, а отже, його вивчення є щось новим, 2) коли випадок використовується для перевірки гіпотези та 3) коли випадок, що вивчається, є квінтесенцією конкретного досліджуваного явища. Дослідники стверджують, що, якщо дослідницьке питання стосується «особистих станів, як-от хвороба, бідність чи безпритульність» (Radley, Chamberlain, 2012), або стосується «складних, суб'єктивних і, у певному сенсі, часто інтимних тем (наприклад, переживання, поведінка, мотиви/мотивація, потреби, досвід, цінності, очікування, бажання, подолання важких життєвих ситуацій тощо)» (Chrastina, 2020), то логічніше за все обрати кейс-стаді.

Кейс-стаді – це «дослідницький метод, який допомагає дослідити явище в певному контексті на основі даних із різноманітних джерел і яка здійснює наукове дослідження за кількома характеристиками, щоб виявити безліч аспектів явища» (Baxter & Jack, 2008). S. Ebneyamini та S. Moghadam (2018) визначають кейс-стаді як дослідницький метод, спрямований на вивчення феномена в його реальному контексті, особливо коли межі між об'єктом дослідження та контекстом не є чітко вираженими. Кейс-стаді «справляється з технічно своєрідною ситуацією, коли змінних, що становлять інтерес, набагато більше, ніж самих даних, і, як наслідок, спирається на... методологічну тріангуляцію і, зрештою, виграє від попереднього розроблення теоретичних пропозицій щодо збору та

аналізу даних» (Ebneyamini, Moghadam, 2018). S. Merriam (2009) визначає кейс-стаді як «інтенсивний, цілісний опис та аналіз обмеженого явища, такого як програма, установа, людина, процес або соціальна одиниця». Щоб ще більше відрізнити кейс-стаді від кейс-задачі (англ. *casework*), методики ситуативного навчання (англ. *case method*), та історії хвороби (англ. *case history*), вона акцентує увагу на унікальних відмітних ознаках кейс-стаді: партикуляризм (фокусується на конкретній ситуації, події, програмі чи явищі); описовий характер (передбачає різнобічний опис явища, яке досліджують); евристичний підхід (ґрунтується на підсвідомому мисленні, яке не допускає алгоритмізації) (Merriam, 2009).

Кейс-стаді є одним з найпотужніших дослідницьких методів (Ebneyamini, Moghadam, 2018), що використовується дослідниками для реалізації як практичних, так і теоретичних цілей. Дослідники, які проводять дослідження на основі конкретних випадків, зазвичай не займаються пошуком універсальних істин. R. Merton (1967) вказує, що кейс-стаді не слід використовувати для побудови абстрактних теорій. Радше, у дослідженнях, що ґрунтуються на вивченні конкретних випадків, слід зосередитися на розробленні того, що R. Merton (1967) називає «теоріями середнього діапазону», тобто теоріями, «що стоять між незначними, але необхідними робочими гіпотезами, які вдосталь виникають у перебігу повсякденних досліджень, та всеосяжними систематичними зусиллями з розроблення єдиної теорії, що пояснить усі спостережувані однаковості соціальної поведінки, соціальної організації та соціальних змін». Кейс-стаді спрямовані на отримання нюансованих, конкретних і орієнтованих на практику знань про конкретні контексти та дії людей. Дослідників цікавить не стільки репрезентативність випадку, скільки його корисність для глибшого розуміння того, що відбувається в конкретному контексті і що може допомогти у вирішенні проблем і задоволенні потреб людей (Hodgetts, Stolte, 2012). Кейс-стаді також можуть слугувати підґрунтям для більш масштабного дослідницького проекту. Кейс-стаді ефективні, коли дослідник хоче визначити ключові проблеми або питання, які можуть стати поштовхом до масштабнішого вивчення або використовуватися для

розроблення пропозицій для подальшого дослідження. Такі дослідження характеризуються гнучкістю, даючи змогу дослідникам вивчати різні аспекти явища в міру їхнього виникнення, що також може стати підґрунтям для майбутніх наукових досліджень (Priya, 2021). Деякі критики стверджують, що кейс-стаді корисні лише на початкових етапах дослідження для постановки дослідницьких питань, які перевірятимуться за допомогою сукупних методів. Це свідчить про явне нерозуміння цінності ілюстративної сили детально описаних прикладів у соціально-психологічних дослідженнях. На думку D. Hodgetts і O. Stolte (2012), приклади допомагають уникнути спокуси уніфікації всього розмаїття людської поведінки та попередити створення чистих прогностичних моделей, заснованих на надто загальних інтерпретаціях, які не мають практичної користі. Таким чином, кейс-стаді пропонують дослідникам можливість зробити дослідження більш живими, виразними, зберігши водночас контекст, комплексність і суперечності, які притаманні соціально-психологічним явищам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що в період російсько-української війни дослідницький метод кейс-стаді виявився вкрай актуальним при проведенні досліджень у сфері соціальної психології. Кейс-стаді можуть бути проведені з використанням різних інструментів, що «залежить від того, на чому зосереджено дослідження - на окремій людині, конкретній групі та/або районі» (Hodgetts, Stolte, 2012). Для вивчення соціально-психологічних аспектів російсько-української війни використовують «різні епістемологічні напрямки, які визначають конкретний тип кейсу і підхід, прийнятий у даній галузі» (Priya, 2021). Кейс-стаді можна піддати класифікації на основі поставлених у дослідженні мети та завдань. Метою описових кейс-стаді є детальне зображення явища в його контексті, що може бути корисним при розробці теорій. Метою пояснювальних кейс-стаді є виявлення причинних факторів, що пояснюють те чи інше явище. Прикладами пояснювальних кейс-стаді є дослідження M. Zachara-Szymańska (2023) та B. Spector (2023), у яких зроблено акцент на конструктивістських процесах соціального сприйняття та розуміння героїзму. Основні

постулати цієї теорії були застосовані як аналітичне підґрунтя для роз'яснень соціально-психологічних аспектів героїчного лідерства під час російсько-української війни. Так, M. Zachara-Szymańska (2023) у своєму дослідженні представила огляд лідерських стратегій В. Зеленського, сприйняття їх у межах країни та за кордоном. У роботі стверджується, що стиль лідерства президента В. Зеленського сприймався як героїчний тому, він задовольняє життєво важливу потребу суспільства, яке прагне робити благородну справу. Це скоріше колективний героїзм, що являє собою процесну, постгероїчну модель, у якій лідерство постійно створюється взаємозалежними сторонами взаємодії (Zachara-Szymańska, 2023). Іншим прикладом пояснювального кейс-стаді може послужити робота, в якій описується ситуація, що склалася в окремо взятій громаді (Боярка Київської області) в певний у перші 15 днів російсько-української війни (Khraban, 2022). Було зроблено висновки, що преференція копінг-стратегій у перші 15 днів є дуже динамічною, незважаючи на стабільність ситуації у місті. Протягом перших п'яти днів впливу стресорів військового конфлікту найбільш загребуваними виявилися неадаптивні емоційно-сфокусовані стратегії копіngu, метою яких було психологічне відновлення логічного мислення шляхом виплеску негативних емоцій. Починаючи з шостого дня військового конфлікту, актуальними стають колективні за своєю природою, проблемно-сфокусовані копінг-стратегії, що використовують механізми підтримки спільноти. Причиною звернення до цього типу копінг-стратегій є спроба населення підтримати контроль над своїм життям і стримати негативні емоції. На 11-15 день від початку військових дій цивільні особи прагнуть відновити своє емоційне благополуччя, тому домінуючими стають копінг-стратегії, спрямовані на створення позитивного емоційного настрою (Khraban, 2022).

Метою дослідницьких кейс-стаді є визначення нових дослідницьких питань, які можуть бути використані в подальших дослідженнях у широкому сенсі. Метою дослідницьких кейс-стаді є визначення нових наукових проблем, які можуть бути опрацьовані в подальших дослідженнях у широкому сенсі. До таких кейс-стаді можна

віднести дослідження, яке базується на життєвих наративах офіцерки Збройних сил України, яка виконує завдання в зоні бойових дій (Khraban, 2023a). Центральним елементом цього дослідження був збір даних з приводу поведінки військовослужбовиці при формуванні професійної військової ідентичності. У дослідженні було доведено, що участь у бойових діях створює умови компромісного примирення гендерної та професійної ідентичностей військовослужбовиць, що сприяє створенню гармонійної ідентичності. Однією з таких умов є відмова чоловіків-військовослужбовців від гендерного патерналізму – за умов, коли здоров'я та життя кожного військовослужбовця перебуває у смертельній небезпеці, стать бійця перестає мати значення. У цьому разі велике значення відіграють особисті якості самої військовослужбовиці – сприйняття жінок як професіоналів на несексуальній основі можливе тільки в тому разі, якщо вони здатні протистояти викликам життя в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру і бути цінним активом для бойового підрозділу. Выводи, полученные в данном исследовании, инспирировали новые исследовательские вопросы, а именно: 1) яку роль відіграє групова згуртованість підрозділу, в якому служать військовослужбовиці, у встановленні здорового балансу між гендерною та професійною ідентичностями; 2) яку роль грає психологічна сумісність у підрозділі для створення умов успішної інтеграції жінок до збройних сил.

Метою лонгitudних кейс-стаді є вивчення одного й того самого явища у двох або більше випадках, щоб виявити будь-які відчутні зміни, що відбулися в досліджуваному явищі за певний період часу. Лонгitudне дослідження може бути проведене в такі способи: 1) дослідник може проводити інтерв'ю з учасниками дослідження впродовж тривалого періоду часу, що допоможе йому виявити будь-які зміни в аналізованій одиниці за цей період інтерв'ю; 2) дослідник може додати до свого дослідження лонгitudний елемент, занурившись в архівні дані та записи або попередні інтерв'ю, які проведені іншим дослідником; 3) дослідник може повернутися до досліджуваного кейса на більш пізньому етапі, щоб виявити тенденції та зміни (Priya, 2021). Прикладом лонгitudного кейс-стаді в

контексті російсько-української війни є вивчення вподобань української аудиторії користувачів соціальних мереж у різні періоди стресової ситуації воєнного часу при виборі стилів гумору (Khraban, 2023b). У період з квітня по грудень 2022 року в контексті подолання стрес-факторів війни було виявлено зміни у спроможності українців позитивно переоцінювати стресові фактори та використовувати гумор для підтримки або підвищення своєї психологічної стійкості. У роботі було доведено, що на вибір стилю гумору безпосередньо впливають не контекстуальні чинники і тривалість стресора, а психоемоційний стан і цільові установки аудиторії. Розуміння вподобань у виборі стилів гумору в різні періоди часу, що запропоновано в цій статті, забезпечило платформу для поглиблення розуміння суб'єктивних параметрів переживання стресової ситуації воєнного часу та психологічних ресурсів стійкості до психологічного стресу, що дозволило розширити можливості для надання психосоціальної підтримки та створення реабілітаційних програм для жертв війни. Тут доречно зазначити важливий момент, що має величезне значення для розуміння специфіки методу кейс-стаді. Одиницею аналізу в кейс-стаді може бути «людина, сім'я, домогосподарство, спільнота, організація, подія або навіть рішення» (Priya, 2021). Кейс-стаді передбачає детальне вивчення відповідної одиниці аналізу в її природному оточенні. Деконтекстуалізоване дослідження не належить до кейс-стаді (Priya, 2021). А. Priya (2021) зазначає, що, хоча «кейс-стаді може бути спрямовано на вивчення людини (групи, спільноти), воно не подібне до наративного дослідження, в якому детально вивчають життя конкретної людини (групи, спільноти) включно з її життєвими історіями. У методі кейс-стаді основна увага приділяється вивченню «контексту», тобто дослідник проводить аналіз контекстуальної вбудованості соціально-психологічних характеристик індивідів, явищ або подій.

У цій статті розглядаються основні особливості методу кейс-стаді з метою підвищення якості досліджень, спрямованих на вивчення та розуміння соціально-психологічних явищ.

Методи дослідження. Ця робота ґрунтується на теоретико-методологічних

засадах наукового огляду і побудована як оглядова стаття, тобто це – «дослідження, що аналізує та синтезує наявний масив літератури, виявляючи, заперечуючи та розвиваючи складові частини теорії за допомогою вивчення попередніх робіт» (Post et al., 2020). В цьому дослідницькому проєкті перевагу було надано використанню інтегративного підходу до огляду. Цей тип огляду часто вимагає більш творчого підходу до збору даних, оскільки мета зазвичай полягає не в тому, щоб охопити всі статті, будь-коли опубліковані на дану тему, а в тому, щоб синтезувати погляди та ідеї з різних галузей або дослідницьких традицій (Khraban, 2024). У разі огляду вже розроблених тем інтегративний огляд спрямований на вивчення бази знань, критичний аналіз і потенційне переосмислення, а також розширення теоретичних засад конкретної теми в процесі її поглиблення. У разі виникнення нових тем інтегративний огляд акцентує увагу не на перегляді старих моделей, а на «вивченні засадничих концепцій і теоретичних моделей, що виникають» (Snyder, 2019). З метою узагальнення результатів раніше проведених досліджень було застосовано загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення та інші.

Результати і дискусії. Існують два основні підходи до проведення кейс-стаді: перший було запропоновано R. Stake (2006), а другий – R. Yin (2014). Обидва підходи прагнуть забезпечити ретельне вивчення питання і розкриття сутності явища, але методи, які вони використовують, абсолютно різні. R. Stake (2006) спирається у своєму підході на конструктивістську парадигму. Конструктивізм передбачає, що явище, яке нас цікавить, конструюється під впливом місцевих умов і передбачає взаємодію між дослідником, людьми та середовищем. Конструктивізм визнає множинні інтерпретації реальності, створені в контексті дослідником і іншими учасниками, і які навряд чи можуть бути відтворені за умови зміни одного з факторів. Конструктивістський підхід, запропонований R. Stake, підкреслює сюжетний аналіз питання та ітеративний процес побудови дослідження випадку. Ця позиція цінує рефлексивність дослідника, визнаючи, що досвід людини, інтелектуальний і культурний рівень, ступінь освіченості та інші чинники впливають на уявлення і переконання дослідника про

Питання психології

природу явища (Sibbald et al., 2021). R. Yin (2014) дотримується позитивістського підходу. Позитивістська парадигма стверджує, що існує одна реальність, яку можна об'єктивно описати і зрозуміти, відсторонившись від марновірства і упередженості. R. Yin фокусується на загальних поясненнях і передбаченнях, роблячи акцент на

формулюванні припущень, що подібні до перевірки гіпотез (Ebneyamini, Moghadam, 2018). Підхід S. Merriam (Merriam, 2009) поєднує в собі підходи R. Yin і R. Stake, забезпечуючи необхідну гнучкість під час збору та аналізу даних. Відмінні характеристики підходів до проведення кейс-стаді відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Відмінні характеристики підходів до проведення кейс-стаді
(адаптована версія таблиці, складеної S. Sibbald і колегами (2021))**

Аспект	R. Yin	R. Stake	S. Merriam
Дизайн кейс-стаді	Логічна послідовність, тобто зв'язок емпіричних даних з початковим питанням дослідження	Гнучкий дизайн, що дозволяє вносити значні зміни під час проведення дослідження	Теоретичною основою є огляд літератури для формування дослідницького питання та акцентів
Парадигма дослідження	Позитивізм	Конструктивізм	Конструктивізм
Компоненти дослідження	1. Питання 2. Пропозиції 3. Одиниця аналізу 4. Логічний зв'язок 5. Критерії інтерпретації результатів	«Поступове фокусування», коли хід дослідження не може бути спланований заздалегідь. Необхідно мати 2-3 дослідницьких питання для структурування дослідження	1. Огляд літератури 2. Побудова теоретичної бази 3. Визначення проблеми дослідження 4. Формулювання дослідницького питання 5. Визначення вибірки
Методи збору даних	1. Документація 2. Архівні записи 3. Різні форми інтерв'ю (особисті, групові, телефонні) 4. Безпосередні спостереження 5. Включене спостереження 6. Фізичні артефакти	1. Спостереження 2. Різні форми інтерв'ю (особисті, групові, телефонні) 3. Огляд літератури	1. Різні форми інтерв'ю (особисті, групові, телефонні) 2. Спостереження 3. Пошук документів та архівних даних
Аналіз даних	Використання як кількісних, так і якісних методів: 1. Зіставлення моделей 2. Побудова деталізованих пояснень 3. Аналіз часових рядів 4. Логічні моделі та конструктивні методи 5. Синтез крос-кейсів	Керівний фактор – інтуїція та враження дослідника 1. Категоризація 2. Агрегація 3. Пряме тлумачення	Акцент на процесі створення сенсу 1. Етнографічний аналіз 2. Наративний аналіз 3. Феноменологічний аналіз 4. Порівняльний метод 5. Контент-аналіз 6. Аналітична індукція
Перевірка даних	Забезпечення надійності та підвищення зовнішньої валідності: 1. Валідність конструкції 2. Внутрішня валідність 3. Зовнішня валідність 4. Надійність джерел інформації	Використання триангуляції як методу забезпечення валідності	Підвищення внутрішньої валідності 1. Триангуляція 2. Перевірка учасників 3. Довготривале спостереження 4. Колегіальна експертиза 5. Спільне дослідження 6. Розкриття обмежень дослідження

Питання психології

Після того як дослідник обрав підхід до проведення кейс-стаді, необхідно розглянути, який тип кейс-стаді найкраще відповідає меті дослідження. R. Yin (2014) і R. Stake (2006) використовують різні терміни для опису певних видів кейс-стаді.

R. Yin (2014) класифікує кейс-стаді як пояснювальні, дослідницькі або описові. R. Stake (2006) позначає кейс-стаді як інструментальні, внутрішні і мультикейсові. Визначення цих типів кейс-стаді подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Визначення різних типів кейс-стаді

Тип кейс-стаді	Характеристики
Пояснювальні	Цей тип кейс-стаді використовується, якщо необхідно відповісти на запитання, спрямоване на пояснення причинно-наслідкових зв'язків різноманітних явищ, які є надто складними для проведення опитувань або експериментальних стратегій. (Yin, 2014)
Дослідницькі	Цей тип кейс-стаді використовується для дослідження ситуацій, у яких оцінюване втручання не має чіткого, уніфікованого набору очікуваних результатів (Yin, 2014).
Описові	Цей тип кейс-стаді використовується для опису явища та реального життєвого контексту, в якому воно відбувалося (Yin, 2014).
Внутрішні	R. Stake (1995) використовує термін «внутрішній» і пропонує дослідникам, які зацікавлені в кейсах, використовувати цей підхід, коли мета полягає в тому, щоб краще зрозуміти кейс. Це робиться не тому, що випадок репрезентує інші випадки або демонструє якусь специфічну рису чи проблему, а тому, що сам випадок, в усій його конкретності та незвичності, становить особистий інтерес (Stake, 2006).
Інструментальні	Використовується для вирішення якоїсь іншої задачі, ніж розуміння конкретної ситуації. Цей тип кейс-стаді допомагає отримати уявлення про проблематику або уточнити теорію. Сам випадок являє собою другорядний інтерес – він відіграє допоміжну роль, полегшуючи розуміння чогось іншого. Випадок часто досліджують детально, ретельно вивчають його контекст, докладно описують його надзвичайні властивості. При цьому випадок може бути як унікальним, так і типовим (Stake, 2006).
Мультикейсові	Мультикейсові дослідження дають змогу дослідити відмінності в межах самих кейсів і між ними. Мета такого кейс-стаді – відтворити отримані результати в різних випадках. Оскільки буде проведено порівняння, важливо ретельно добирати випадки, щоб дослідник міг передбачити схожі результати у всіх випадках або спрогнозувати протилежні результати виходячи з положень теорії (Stake, 2006)

Проведення кейс-стаді включає в себе кілька етапів. Перший етап – це розробка дизайну. При обґрунтуванні дизайну кейс-стаді ключовим моментом є визначення: 1) мети дослідження; 2) типу дослідження (пояснювальний, дослідницький, описовий); 3) кількості випадків, що будуть вивчатися, в залежності від мети, завдань дослідження і наявності ресурсів у вигляді робочої сили, грошей і часу; 4) епістемологічних засад дослідження; 7) методів збирання даних; 8) підходів до аналізу даних; 9) моделей представлення проаналізованих даних (Priya, 2021). На другому етапі здійснюється фактичний контакт і взаємодія з учасниками. Згідно зі стратегією абдукції, цей етап є найважливішим, оскільки дає змогу дослідникові вивчити та зрозуміти

соціально-психологічне явище очима соціальних акторів. Протокол дослідження, розроблений на другому етапі, гарантує, що учасники знають про свій внесок у дослідження. Крім того, він допомагає захистити права учасників і зберегти їхню конфіденційність. На останньому етапі – складанні звіту про результати дослідження – представлено опис випадків та учасників. Водночас у звіті детально описуються протоколи дослідження, інтерпретація емпіричного матеріалу та аналіз. Наприкінці звіт результатів дослідження завершується стислим викладом профілю випадку, фактів і вирішення досліджуваної проблеми (Rashid et al., 2019).

Валідність – один із критеріїв оцінки дослідження. Для того щоб можна було

розрахувати валідність, дослідник має документувати процедуру дослідження. Це має бути зроблено на такому рівні абстракції, щоб були очевидні місця прийняття рішень усередині проекту. Надійність кейс-стаді найкраще встановлюється шляхом розробки того, що називається «протоколом кейс-стаді». Протокол кейс-стаді має містити в собі такі складові елементи: 1) огляд усього дослідження, включно з його цілями; 2) детальний опис польових процедур, включно з методами збору даних; 3) коректно сформульовані запитання, відповіді на які дослідник прагне отримати і які мають визначати методи збирання даних, і 4) чітко сформульовані рекомендації щодо аналізу даних і представлення результатів дослідження (Priya, 2021).

Висновки. Необхідність використання методу кейс-стаді зумовлена умовами, в яких наразі перебуває Україна, коли дослідникам важко відстежити та зрозуміти суть соціально-психологічних феноменів за допомогою традиційних лінійних моделей наукових методів. В умовах психотравмуючих ситуацій, пов'язаних із жахами війни (постійна реальна і уявна загроза для життя, почуття провини перед загиблими, невизначеність і дефіцит інформації, зміна звичного способу життя, порушення режимів сну, відпочинку і харчування, зниження психологічної стійкості, виникнення психоемоційного перенапруження і розвиток стресу та ін.), дослідники стикаються з безліччю випадків, що є нестандартними або

непередбачуваними. Однак, незважаючи на свою унікальність, ці випадки можуть бути квінтесенцією певного явища, вивчення якого може породити наукові гіпотези, що потім можуть бути перевірені в співставних ситуаціях. Кейс-стаді часто дають змогу дослідникам, які вивчають випадки в абсолютно різних місцях і в різний час, виявити схожі процеси і зробити схожі тлумачення щодо їхньої природи. Тому кейс-стаді уможливають аналітичні узагальнення, де раніше розроблена теорія використовується як шаблон для порівняння емпіричних результатів досліджуваного випадку. Ключовим принципом методу кейс-стаді є важливість визначення випадку або явища. Дослідники мають чітко описати випадок із достатнім ступенем деталізації, щоб читачі могли повністю зрозуміти ситуацію та контекст і визначити застосовність результатів дослідження. Випадки мають бути прив'язані до часу і місця, щоб забезпечити строгість і реалістичність результатів дослідження. Спроба охопити занадто широке питання може призвести до зниження валідності дослідження.

Перспективною подальших досліджень має бути пошук шляхів підвищення ефективності, надійності та валідності кейс-стаді. Дослідницьке питання має бути сфокусоване на таких ключових елементах кейс-стаді, якими є: епістемологічні засади, що визначають напрямок дослідження випадку; методи збирання даних; аналіз даних і представлення проаналізованих даних в ефективній і послідовній формі.

Список використаних джерел

1. Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2008.1573>
2. Chrastina, J. (2020). *Případová studie – metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu. / Case Study – a Method of Qualitative Research Strategy and Research Design*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
3. Ebneyamini, S., & Moghadam, S. M. R. (2018). Toward Developing a Framework for Conducting Case Study Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 17(1). <https://doi.org/10.1177/1609406918817954>
4. Hodgetts, D. J. and Stolte, O. E. E. (2012). Case-based Research in Community and Social Psychology: Introduction to the Special Issue. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 22, 379-389. <https://doi.org/10.1002/casp.2124>
5. Khraban, T. E. (2022). Adoption of coping strategies by Ukrainian civilians in the first fifteen days after the outbreak of military conflict in 2022. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*, 7, 59-74. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2022-7-5>

6. Khraban, T. (2023a). Developing a Well-balanced Military Identity among Female Military Personnel. *Polish Sociological Review*, 1(225), 69-82. <https://doi.org/10.26412/psr225.04>
7. Khraban, T. (2023b). Humor as a resource for confronting wartime challenges. *East European Journal of Psycholinguistics*, 10(2), 47-61. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2023.10.2.khr>
8. Khraban, T. (2024). Guidelines for quality coverage of continuing education issues (2024). *Continuing professional education: theory and practice*, 3(80), 57-66. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.5>
9. Kibris, A., Goodwin, R. (2024). The long-term effects of war exposure on psychological health: An experimental study with Turkish conscript veterans. *Social Science & Medicine*, 340, 116453. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2023.116453>
10. Merriam, S. B. (2009). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. John Wiley & Sons.
11. Merton, R. (1967). *On theoretical sociology*. Free Press.
12. Post, C., Sarala, R., Gattrell, C., & Prescott, J. (2020). Advancing Theory with Review Articles. *Journal of Management Studies*, 57(2), 351-376. <https://doi.org/10.1111/joms.12549>
13. Priya, A. (2021). Case Study Methodology of Qualitative Research: Key Attributes and Navigating the Conundrums in Its Application. *Sociological Bulletin*, 70(1), 94-110. <https://doi.org/10.1177/0038022920970318>
14. Radley, A. and Chamberlain, K. (2012), The Study of the Case: Conceptualising Case Study Research†. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 22, 390-399. <https://doi.org/10.1002/casp.1106>
15. Rashid, Y., Rashid, A., Warraich, M. A., Sabir, S. S., & Waseem, A. (2019). Case Study Method: A Step-by-Step Guide for Business Researchers. *International Journal of Qualitative Methods*, 18. <https://doi.org/10.1177/1609406919862424>
16. Sibbald, S. L., Paciocco, S., Fournie, M., Van Asseldonk, R., Scurr, T. (2021). Continuing to enhance the quality of case study methodology in health services research. *Healthcare Management Forum*, 34(5), 291-296. <https://doi.org/10.1177/08404704211028857>
17. Snyder, H. Literature Review as a Research Methodology: An Overview and Guidelines. (2019). *Journal of Business Research*, 104, 333-339. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039>
18. Spector, B. (2023). Volodymyr Zelenskyy, heroic leadership, and the historical gaze. *Leadership*, 19(1), 27-42. <https://doi.org/10.1177/17427150221134140>
19. Stake, R. E. (2006). *Multiple Case Study Analysis*. The Guilford Press.
20. Yin, R. (2014). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). SAGE Publications.
21. Zachara-Szymańska, M. (2023). The return of the hero-leader? Volodymyr Zelensky's international image and the global response to Russia's invasion of Ukraine. *Leadership*, 19(3), 196-209. <https://doi.org/10.1177/17427150231159824>

Summary

CASE STUDY AS A METHODOLOGICAL APPROACH WITHIN THE DOMAINS OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL RESEARCH

Khraban T. PhD in Philology, Associate Professor,
Head of Foreign Languages Department,
Military Institute of Telecommunications
and Information Technology

Purpose. The objective of this article is to provide an in-depth analysis of the essential characteristics of the case study method, with the aim of enhancing the rigor and depth of research endeavors focused on the examination and comprehension of socio-psychological phenomena.

Materials and Methods. This research paper is based on the foundational principles of a systematic scientific review and is organized as an analytical review article.

Results and Discussion. A key aspect of the case study approach is the comprehensive examination of the relevant unit of analysis within its natural context – the researcher engages in the analysis of the contextual built-in characteristics of individuals, phenomena, or events, with an emphasis on the socio-psychological aspects. A study lacking context cannot be regarded as a case study. The necessity for the case study method arises from the circumstances currently prevailing in Ukraine, wherein it is challenging for researchers to monitor and comprehend the fundamental aspects of socio-psychological phenomena through the use of conventional linear models of scientific methodology. In the context of traumatic situations related to the horrors of war (such as a constant real and imaginary threat to life, causation guilt, uncertainty and lack of

information, changes in the usual way of life, disruption of sleep, rest, and nutrition, reduced psychological stability, psycho-emotional overstrain and development of stress, etc.), researchers are faced with a multitude of cases that are non-standard or unpredictable. Nevertheless, although these cases are distinctive, they may epitomize a particular phenomenon. An analysis of this phenomenon may result in the formulation of scientific hypotheses that can subsequently be evaluated for their validity in analogous circumstances. Case studies frequently permit researchers who study disparate cases in disparate places and times to identify analogous processes and make analogous interpretations about their nature. Consequently, case studies permit analytical generalizations, whereby a previously developed theory serves as a template for comparing the empirical results of the case under study.

Conclusions. *A principal tenet of the case study method is the necessity of delineating the case or phenomenon under examination. It is incumbent upon researchers to provide a detailed account of the case in question, sufficient to allow readers to gain an accurate understanding of the situation and context, and to determine the applicability of the research findings. Cases should be time- and place-specific to ensure the rigor and realism of the research results. Attempts to address a topic that is too expansive may result in a reduction in the rigor and reliability of the research.*

Keywords: *case study; scientific method; particular case; particular context.*

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 04.11.24.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 20.12.24.

© 2025. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.